

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата юридичних наук, професора
Брателя Сергія Григоровича на дисертацію Вашіліна Романа
Вікторовича на тему «Адміністративно-правові засади громадського
контролю за діяльністю Національної поліції України», поданої на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»
галузі знань 08 «Право» у разовій спеціалізованій вченій раді**

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Запорукою правопорядку в будь-якій державі виступає взаємодія на засадах поваги та довіри між суспільством, громадянами та правоохоронними органами, зокрема і з Національною поліцією України. Підтримання правопорядку у воюючій державі суттєво ускладняється фактором бойових дій, загальної напруги у суспільстві, необхідністю забезпечувати заходи, пов'язані із дією правового режиму воєнного стану (контроль за дотриманням комендантської години тощо). Однак довіра до поліції зі сторони населення має лише зростати, оскільки складні часи та виклики перед Україною та суспільством вимагають єдності, взаємодовіри між громадянами та державними інститутами. Через громадський контроль українське суспільство може впливати на Національну поліцію України у питанні кадрової політики тощо задля, власне, поліпшення виконання поліцейськими своїх завдань, кращого розуміння поліцією потреб суспільства, а також кращим розумінням суспільства про результати діяльності поліції.

У науці адміністративного права вже сформовано певний масив досліджень, присвячених проблематиці громадського контролю та взаємодії поліції з громадськістю. Водночас інститут громадського контролю є динамічним і таким, що постійно трансформується, особливо в умовах дії правового режиму воєнного стану. З огляду на нові безпекові, соціальні та правові виклики, з якими зіштовхнулися держава і суспільство, зазначена проблематика потребує подальшого наукового осмислення та проведення нових комплексних досліджень з урахуванням сучасних реалій.

Відтак, наукове дослідження Ващіліна Романа Вікторовича на тему «Адміністративно-правові засади громадського контролю за діяльністю Національної поліції України» є вкрай актуальним, воно сприяє розвитку адміністративно-правової науки, заповнює прогалини у сфері нормативного врегулювання громадського контролю за діяльністю Національної поліції України та має значний практичний потенціал у контексті реформування правоохоронних органів та вдосконалення кращих зарубіжних практик у досліджуваній сфері суспільних відносин.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій.

У дисертації використано сукупність загальнофілософських та спеціально-юридичних методів наукового пізнання: задля досягнення поставлених у дисертації мети і завдань, для обґрунтування сформульованих висновків застосовувалися наступні методи: діалектичний метод для визначення теоретичних основ і нормотворчих положень у сфері громадського контролю за діяльністю поліції, задля встановлення ознак і явищ, необхідних для існування громадського контролю в державі, для визначення сильних сторін і недоліків чинного законодавства, яке регулює питання громадського контролю за діяльністю поліції (підрозділи 1.1.–1.3.; 2.1., 2.3., 3.2.); систематизації – задля визначення завдань, функцій, повноважень, принципів, ознак громадського контролю за діяльністю поліції, задля встановлення системи нормативно-правових актів, які регулюють функціонування громадського контролю, класифікації наукового доробку, де розкривається проблематика громадського контролю (підрозділи 1.1, 1.3., 2.1.–2.3.) та пропозиції щодо поліпшення нормативно-правового забезпечення громадського контролю за діяльністю поліції, узагальнення практики в іноземних державах громадського контролю за правоохоронними органами; аналітичний – під час визначення необхідних змін до українського законодавства щодо громадського контролю (підрозділи 1.1.–1.3., 2.1.–2.3.,

3.1., 3.2.). аналізу, синтезу, індукції, дедукції – для опрацювання наукових теоретичних праць дослідників громадського контролю за діяльності Національної поліції України, нормативно-правових актів, матеріалів аналітичного та статистичного характеру, концепцій і теорій, які стосуються проблематики теми дисертаційного дослідження (підрозділи 1.1.–1.3., 2.1.–2.3., 3.1, 3.2).

Таким чином ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій зумовлюється результативним використанням низки загальних і спеціальних методів пізнання.

Емпірична база дослідження складається з фундаментальних доктрин провідних дослідників теорії держави і права, адміністративного, кримінального права, державного управління й інших галузевих правових наук, зокрема і зарубіжних дослідників.

Мета роботи полягала у визначенні теоретичних основ та особливостей адміністративно-правових засад громадського контролю за діяльністю Національної поліції України, поліпшення відповідної нормативно-правової бази. Вдало сформовані мета і завдання дослідження дозволили дисертанту в логічній послідовності розкрити зміст роботи. Сформульовані в дисертації положення, узагальнення, оцінки та висновки, рекомендації й пропозиції обґрунтовані дисертантом на підставі особистих досліджень у результаті опрацювання відповідних наукових та нормативно-правових джерел.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати дослідження спрямовані на вдосконалення функціонування інституту громадського контролю та можуть бути використані в науково-дослідній, законотворчій сферах та освітньому процесі.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має необхідний науково-теоретичний та прикладний рівень.

3. Наукова новизна положень, висновків, пропозицій дисертації.

Ознайомлення зі змістом дисертації, науковими публікаціями здобувача дає підстави стверджувати, що його робота є вагомим сучасним дослідженням адміністративно-правових засад громадського контролю за діяльністю Національної поліції України.

У результаті здійсненого дослідження сформовано низку новітніх висновків, пропозицій та рекомендацій, зокрема:

- висвітлено перспективу запровадження диференційованих обмежень у функціонування форм громадського контролю, які тимчасово не діють за умов правового режиму воєнного стану а також наведені аргументи щодо доцільності скасування підходу загальнонаціональної заборони форм громадського контролю та перехід до принципу врахування безпекової ситуації в конкретних регіонах України.

- удосконалено наявні підходи до нормативного регулювання форми громадського контролю у вигляді відкритих зустрічей керівників територіальних органів поліції з громадськістю, а саме запропоновано запровадження обов'язкового інформування про результати розв'язання раніше озвучених проблем, що дозволить трансформувати ці зустрічі з формального інструменту комунікації у повноцінний механізм публічного контролю за ефективністю діяльності поліції.

- дістало подальшого розвитку теоретичне напрацювання характеристик ключових ознак громадського контролю за діяльністю поліції, зокрема підкреслено його добровільний характер, відсутність відносин підпорядкування між суб'єктами контролю та поліцією, а також обґрунтовано, що в умовах воєнного стану окремі форми такого контролю можуть бути тимчасово обмежені з огляду на потреби національної безпеки і оборони.

Сформульовані здобувачем положення є такими, що характеризуються новизною у трьох її вимірах: «уперше», «удосконалено», «отримали подальшого розвитку».

4. Оформлення дисертації та автореферату дисертації.

Оформлення дисертації відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт.

Структурно дослідження побудовано логічно, дотримано правила пропорційності, взаємовиключення і неперервності; розділи і підрозділи пов'язані між собою, що дозволило автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються інституту громадського контролю за діяльністю Національної поліції України.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам. Водночас усі висновки, рекомендації та пропозиції мають конкретний характер і об'єднані провідною ідеєю теоретичного вдосконалення адміністративно-правових засад громадського контролю за діяльністю Національної поліції України.

Завершають дисертацію підсумкові висновки, їх зміст відповідає попередньому матеріалу дисертації і має узагальнюваний характер.

5. Повнота викладу результатів в опублікованих працях.

Основні положення і висновки дисертації викладені здобувачем в його чотирьох наукових статтях. Основні положення та результати роботи оприлюднено та обговорено на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у XXI сторіччі» міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 17–18 лютого 2021 року); «Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі: міжнародна науково-практична конференція (м. Київ 14–15 червня 2022 року); «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: міжнародна науково-практична конференція (м. Дніпро 15 березня 2024 року)»; «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: міжнародна науково-практична конференція (21 березня 2025 року).

6. Зауваження і дискусійні положення.

Повністю усвідомлюючи достатній рівень виконання дисертаційного дослідження, слід зазначити, що не всі авторські тези, твердження і міркування сприймаються як логічний підсумок спостережень, які на достатньому рівні обґрунтовані з теоретичних позицій, здобутків юридичної практики і аналізу нормативного матеріалу. Деякі з них потребують додаткових роз'яснень і уточнень з огляду на сучасний стан та перспективи розвитку теорії адміністративного права і відповідної законодавчої бази. У зв'язку з цим є необхідність зупинитися на певних недоліках і зауваженнях стосовно дослідження, а також виділити дискусійні його положення.

1. Під час аналізу форм громадського контролю за діяльністю Національної поліції України дисертант переважно зосереджується на їх нормативному закріпленні та загальній характеристиці, водночас недостатньо уваги приділено процедурним аспектам їх практичної реалізації. Зокрема, поза детальним розглядом залишилися адміністративно-процесуальні норми, які визначають порядок ініціювання, здійснення та завершення окремих форм громадського контролю, права й обов'язки його суб'єктів, строки розгляду відповідних звернень, а також правові наслідки їх реалізації.

2. У дисертації здійснено ґрунтовний аналіз національного законодавства іноземних держав, що регулює питання громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів, однак недостатньо повно висвітлено роль і значення міжнародно-правових актів, які формують універсальні стандарти демократичного контролю за поліцією. Зокрема, більш детальне звернення до положень документів ООН, Ради Європи, ОБСЄ та практики Європейського суду з прав людини дозволило б окреслити міжнародні орієнтири у сфері підзвітності та прозорості поліцейської діяльності й поглибити обґрунтування відповідності національної моделі громадського контролю загальновизнаним міжнародним стандартам.

3. Автор обґрунтовано звертається у дисертаційному дослідженні до положень Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки та формулює низку конкретних пропозицій щодо його реалізації, що істотно підсилює практичну спрямованість і актуальність роботи. Водночас більш повним і системним виглядав би аналіз особливостей реалізації різних форм громадського контролю в умовах дії правового режиму воєнного стану саме крізь призму Плану заходів з виконання зазначеного Стратегічного плану, оскільки такий підхід дозволив би співвіднести запропоновані автором наукові положення з визначеними державою етапами, інструментами та відповідальними суб'єктами впровадження реформ у сфері правопорядку.

4. Виділяючи загальні ознаки, притаманні громадському контролю за діяльністю Національної поліції України, автор формує цілісне уявлення про цей інститут у цілому, однак поза увагою залишається внутрішня диференціація його окремих форм. Водночас різні форми громадського контролю суттєво відрізняються за своїм змістом, правовою природою, колом суб'єктів, процедурою реалізації та юридичними наслідками, оскільки можуть передбачати як інформування громадськості про діяльність поліції, так і безпосередню взаємодію з громадянами шляхом проведення відкритих зустрічей, громадських слухань, розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських або участі представників громадськості в атестаційних процедурах. У зв'язку з цим доцільним видається виокремлення та характеристика специфічних ознак окремих форм громадського контролю, що дозволило б глибше розкрити їх функціональне призначення, межі застосування та практичне значення.

5. Підіймаючи питання необхідності нормативного закріплення, особливо в умовах дії правового режиму воєнного стану, певних критеріїв та вимог до громадян, які залучаються до реалізації різних форм громадського контролю, доцільно було б надати йому більш розгорнуте та аргументоване

обґрунтування. Зокрема, потребує додаткового висвітлення перелік таких критеріїв, їх правова природа, співвідношення з конституційними правами і свободами людини, а також потенційні ризики їх запровадження з точки зору недопущення необґрунтованих обмежень можливостей громадян брати участь у здійсненні громадського контролю.

Водночас перелічені спірні положення і недоліки не можуть бути перешкодою для позитивного оцінювання роботи загалом, оскільки свідчать про особисту позицію автора та складність проблеми, яку він успішно вирішив у своїй роботі.

7. Висновок.

Дисертаційне дослідження Ващіліна Романа Вікторовича на тему «Адміністративно-правові засади громадського контролю за діяльністю Національної поліції України» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених формальних вимог.

Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною науковою працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що дисертація на тему «Адміністративно-правові засади громадського контролю за діяльністю Національної поліції України» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, відповідає вимогам, сформульованим у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12

січня 2022 р. № 44, а її автор Ващілін Роман Вікторович заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри

поліцейської діяльності

Національної академії внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, професор

Сергій БРАТЕЛЬ

Підпис засвідчую:

Проректор Національної

академії внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Олег ТАРАСЕНКО